

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет геологічний
Кафедра екологічної та інженерної геології і гідрогеології

Затверджено
на засіданні кафедри екологічної та
інженерної геології і гідрогеології
факультету геологічного
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № ___ від _____ р.)
Завідувач кафедри _____ доц. ПК. Волошин

Силабус з навчальної дисципліни
«ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА»,
що викладається в межах ОПШ
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 101 Екологія

Львів 2021 р.

Назва курсу	Екологічна культура
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Геологічний факультет Кафедра екологічної та інженерної геології і гідрогеології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки 101 Екологія
Викладачі курсу	Кремінь Надія Юрївна – кандидат географічних наук, доцент кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології Книш Іван Богданович – асистент кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології
Контактна інформація викладачів	<i>e mail:</i> nadiya.kremin@lnu.edu.ua ; ivan.knysh@lnu.edu.ua <i>Сторінка викладачів:</i> https://geology.lnu.edu.ua/employee/kremin-n-yu ; https://geology.lnu.edu.ua/employee/knysh-ivan-bohdanovych вул. Грушевського, 4, кімнати 204-206
Консультації з питань навчання по дисципліні	Консультації, за необхідності, проводяться в день лекцій і практичних занять, або за попередньою домовленістю. Крім того, можливі онлайн консультації за допомогою Viber, Telegram, Zoom, Teams, електронну пошту або інші ресурси. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.
Сторінка курсу	https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4573
Інформація про курс	Курс спрямований на формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок щодо екологічної культури у сучасному світі. Предметом дисципліни є знання (система даних) щодо гуманістичних життєвих цінностей та орієнтирів у людському житті з огляду на збалансований розвиток суспільства та збереження усіх компонентів довкілля
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Екологічна культура” є нормативною дисципліною зі спеціальності 101 Екологія для освітньо-професійної програми “Екологічний менеджмент і геотуризм”, яка викладається другому семестрі обсягом 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Мета дисципліни “Екологічна культура” – надати майбутнім фахівцям-екологам спеціальні знання щодо засад екологічної культури в єдності її теоретичних і практичних вимірів, у проявах історичних, політичних, природничих, соціологічних і світоглядних. Цілі дисципліни формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок щодо екологічних основ взаємодії людини та навколишнього середовища, ролі людини у сучасній біосфері
Література для вивчення дисципліни	Основна література 1. Глухова Г.Г. Аксіологічні засади формування екологічної культури студентів вищих технічних навчальних закладів. Автореф. дис. канд. пед. наук. – К., 2008.– 23 с 2. Дробноход М.І. та інші. Концептуальні основи формування екологічного мислення та здібностей людини будувати гармонійні відносини з природою: [Кол. моногр.] / М.І. Дробноход, Ф.В. Вольвач, С.І. Іваненко. – К.: МАУП, 2000. – 76 с. 3. Злобін Ю.А. Основи екології. К.: «Лібра», ТОВ, 1998.– 248с. 4. Крисаченко В. Екологічна культура: теорія і практика : навч. посіб. / В. С. Крисаченко; Міжнар. фонд "Відродження". – Київ: Заповіт, 1996. – 352 с 5. Малимон С.С. Основи екології. Підручник.– Вінниця: Нова книга, 2009.– 240 с. 6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 4.е видання, доповнене, 2003.– 615 с.

	<p>7. Петровська М. Екологічна культура : метод. рекомендації для самост. роб. студентів / М. Петровська. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 84 с</p> <p>8. Радей А. С. Екологічна свідомість і культура: теоретико-методологічний аспект / А. С. Радей // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2008. – № 3(24). – С. 74–78</p> <p>9. Реймерс Н. Ф. Охрана природы и окружающей человека среды : словарь-справочник / Н. Ф. Реймерс. – М. : Просвещение, 1992. – 320 с.</p> <p>10. Реймерс Н. Ф. Словарь терминов и понятий, связанных с охраной живой природы / Н. Ф. Реймерс, А. В. Яблоков. – М.: Наука, 1982. – 145 с</p> <p>11. Салтовський О.І. Основи соціальної екології: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.– 382 с.</p> <p>12. Фенчак Л.М. Формування екологічної культури студентів вищих аграрних навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Автореф. дис. канд. пед. наук. – Тернопіль, 2006.–21 с.</p> <p>13. Ясінська Н. В. Екологічна культура суб'єктів педагогічного процесу : методичний посібник / Н. В. Ясінська. – Луцьк, 2000. – 66 с</p> <p>Додаткова література</p> <p>14. Єременко О.В. Принципи і напрями розвитку екологічної культури / О.В. Єременко // «Молодий вчений» – 2016. – № 11.1 (38.1) – С. 24–27</p> <p>15. Вернадский В. И. Философские мысли натуралиста. Москва: Наука, 1988. – 519 с</p> <p>16. Вовчанський М. Філософські засади та структура екологічної культури особистості / М. Вовчанський // Молодь і ринок. - 2018. - № 4. - С. 140-144</p> <p>17. Пузир Т. Особливості формування екологічної культури фахівців екологічного напрямку [Електронний ресурс] Режим доступу : http://oldconf.neasmo.org.ua/node/697</p> <p>18. Юрченко Л. І. Екологічні цінності в структурі екологічної свідомості й екологічної культури / Л. І. Юрченко // Мультiversум. Філософський альманах: Зб. наук. праць / Гол. ред. В. В. Лях. – Вип. 78. – К., 2009. – С. 229–237</p> <p>19. Murillo M., Margarita L.. Environmental culture: a study from values, beliefs, attitudes and environmental behaviors. Rev. P+L [online]. 2013, vol.8, n.2, pp.94-105 http://www.scielo.org.co/scielo.php?pid=S1909-04552013000200010&script=sci_abstract</p> <p>Інтернет ресурси</p> <p>20. Екологічна культура [Електронний ресурс] Режим доступу : https://esu.com.ua/search_articles.php?id=18680</p> <p>21. Концепція екологічної освіти України [Електронний ресурс] Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text</p> <p>22. General Multilingual Environmental Thesaurus [Електронний ресурс] Режим доступу : https://www.eionet.europa.eu/gemet/en/concept/2801</p>
Тривалість курсу	90 годин
Обсяг курсу	32 години аудиторних занять. З них 16 години лекцій, 16 годин практичних занять та 58 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде знати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. основні уявлення про екологічну культуру; 2. процеси виникнення і розвитку екологічної культури в Україні і світі; 3. сфери прояву екологічної культури та вимоги до екологічної культури особистості; <p>вміти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. розглядати екологічні основи взаємодії людини та навколишнього середовища, роль людини у сучасній біосфері;

	2. розглядати екологічні проблеми в комплексі з іншими геологічними науками; 3. визначити роль екологічної культури у забезпеченні збалансованого розвитку майбутнього людства.
Ключові слова	екологічна культура, збалансований розвиток, біоетика, соціально-екологічні закони, екологічна криза
Формат курсу	Очна (денна) форма
	Проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Подано нижче у табличній формі СХЕМА КУРСУ*
Підсумковий контроль, форма	ЕКЗАМЕН в кінці II семестру
Пререквізити	Передумовою для вивчення курсу є знання із дисциплін: “ Екологічні функції геологічного середовища”, “Концепції сучасного екологічного геотуризм”, “Управління природоохоронною діяльністю”, “Основи менеджменту в геотуризмі та геомаркетинг”, “Основи еколого-інженерного проектування”
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекційна форма навчання: - проведення лекцій з використання мультимедійного забезпечення; - дискусія, бесіда, ілюстрація, демонстрація. Практичне заняття: - доповідь, відповідь, обговорення; - презентація результатів дослідження з використання мультимедійного забезпечення.
Необхідне обладнання	Мультимедійне обладнання. Програми: Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office PowerPoint.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: • практичні заняття: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30; • контрольні заміри (тести): 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10. • 10% семестрової оцінки за виконання індивідуального науково-дослідного завдання (самостійна робота); максимальна кількість балів 10 • 50% семестрової оцінки за екзаменаційне опитування (тестування Moodle); максимальна кількість балів 50 • екзамен виставляється шляхом сумування балів, які одержав студент за поточний контроль впродовж семестру та за екзаменаційне опитування. Підсумкова максимальна кількість балів 100
Питання до Екзамену	1. Поняття про екологічну культуру як науку. 2. Світоглядні аспекти екологічної культури. 3. Структура, сутність, принципи, функції екологічної культури. 4. Історія розвитку та становлення екологічної культури. 5. Історія охорони природи в Україні. 6. Конференція ООН з довкілля Стокгольмі, 1972. 7. Етапи виникнення та становлення концепції збалансованого розвитку. 8. Поняття збалансованого розвитку. 9. Конференція ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро, 1992. 10. Світовий саміт у Йоганнесбурзі, 2002. 11. Міжнародні екологічні організації. 12. Біоетика – визначення, особливості. 13. Екологічнокультурні концепції О.Леопольда, А. Швейцера, В. Вернадсь-

	<p>кого, М. Моїсєєва, М. Голубця, С. Кримського, В. Крисаченка</p> <ol style="list-style-type: none"> 14. Соціально-екологічні закони, виділені М. Реймерсом. 15. Антропоцентризм та екоцентризм. 16. Складові екологічної культури. 17. Екологічна етика. 18. Екологічна свідомість. 19. Екологічна освіта. 20. Передумови виникнення екогомології. 21. Проблема взаємодії людини і довкілля у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників. 22. Екологізація науки та техніки 23. Визначальні риси екологізації. 24. Екологізація пізнання. 25. Екологізація сільського господарства. 26. Екологізація медицини. 27. Екологізація виробництва. 28. Екологізація духовно-практичної діяльності. 29. Феномен екологічних криз у предметі сучасної екології. 30. Поняття “криза”. 31. Сутність екологічних криз. 32. Типологія екологічних криз. 33. Природні екологічні кризи. 34. Антропогенні екологічні кризи. 35. Генетико-ієрархічна класифікація екокриз. 36. Динаміка світоглядних підстав екологічної культури. 37. Адаптивні виміри життєдіяльності людини. 38. Природокористування як процесуальне втілення екологічної культури. 39. Привласнююче природокористування. 40. Продукуюче природокористування. 41. Інноваційне природокористування. 42. Ноосферне природокористування.
Опитування	Опитування студентів проводиться в усній формі, у формі бесіди, у формі тестування за допомогою системи Moodle

Схема курсу “ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА”

Тиж- день	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	К-ть год.
2	Тема 1. Поняття про екологічну культуру. Світоглядні аспекти екологічної культури. Структура, сутність, принципи, функції екологічної культури.	Лекція	2
4	Тема 2. Історія розвитку та становлення екологічної культури. Історія охорони природи в Україні і світі. Етапи виникнення та становлення концепції збалансованого розвитку. Поняття сталого розвитку. Конференція ООН з довкілля Стокгольмі, 1972. Конференція ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро, 1992. Світовий саміт у Йоганнесбурзі, 2002. Міжнародні екологічні організації.	Лекція	2
6	Тема 3. Теоретичні засади екологічної культури. Біоетика. Екологічнокультурні концепції О.Леопольда, А.Швейцера, В.Вернадського, М. Моїсеєва, М. Голубця, С. Кримського, В. Крисаченка Соціально-екологічні закони, виділені М. Реймерсом. Антропоцентризм та екоцентризм.	Лекція	2
8	Тема 4. Складові екологічної культури. Екологічна етика. Екологічна свідомість. Екологічна освіта.	Лекція	2
10	Тема 5. Наука про органічний розвиток людини і довкілля. Передумови виникнення екогомології. Проблема взаємодії людини і довкілля у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників.	Лекція	2
12	Тема 6. Екологізація науки та техніки. Визначальні риси екологізації. Екологізація пізнання. Екологізація сільського господарства. Екологізація медицини. Екологізація виробництва. Екологізація духовно-практичної діяльності.	Лекція	2
14	Тема 7. Феномен екологічних криз у предметі сучасної екології. Поняття “криза”. Сутність екологічних криз. Типологія екологічних криз. Природні екологічні кризи. Антропогенні екологічні кризи. Генетико-ієрархічна класифікація екокриз.	Лекція	2
16	Тема 8. Екологічна культура як засіб самоорганізації системи “людина – біосфера”. Динаміка світоглядних підстав екологічної культури. Адаптивні виміри життєдіяльності людини. Природокористування як процесуальне втілення екологічної культури. Привласнююче природокористування. Продукуюче природокористування. Інноваційне природокористування. Ноосферне природокористування.	Лекція	2
1 і 3	1. Екологічна культура сучасного міста (на прикладі обласних центрів України)	Практична робота	4
5	2. Етичне поводження з тваринами (домашні тварини, свійські тварини, зоопарки, національні природні парки, “дика природа”)	Практична робота	2
7	3. Екологічні проблеми водойм та джерел м. Львова	Практична робота	2
9	4. Людина і природне середовище, особливості взаємодії	Практична робота	2
11	5. Екологічна культура як діяльність, її складові.	Практична робота	2
13	6. Вплив довкілля на формування особливостей національної культури.	Практична робота	2

Тиж- день	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	К-ть год.
15	7. Діяльність людини та екологічні кризи	Практична робота	2
1	1. Поняття про екологічну культуру.	Самостійна робота	2
2	2. Історія розвитку та становлення екологічної культури.	Самостійна робота	2
3	3. Теоретичні засади екологічної культури.	Самостійна робота	2
4	4. Складові екологічної культури.	Самостійна робота	2
5	5. Наука про органічний розвиток людини і довкілля.	Самостійна робота	2
6	6. Екологізація науки та техніки	Самостійна робота	2
7	7. Феномен екологічних криз у предметі сучасної екології.	Самостійна робота	2
8	8. Екологічна культура як засіб самоорганізації системи “людина – біосфера”.	Самостійна робота	2
2- 16	Підготовка до аудиторних занять (опанування попереднього лекційного матеріалу)	Самостійна робота	2
1- 15	Підготовка та виконання практичних робіт в позааудиторний час	Самостійна робота	2
2- 16	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань	Самостійна робота	2
9- 16	Підготовка до екзамену	Самостійна робота	2

**Теми індивідуальних навчально-дослідних завдань
(підготувати проєкт-презентацію)**

1. Проблема ресурсозбереження
2. Прояви екологічної кризи др. пол. XX ст.
3. Екологічна культура минулого
4. Релігія та екологічна культура
5. “Зелений рух” у світі та в Україні
6. Порушення екологічної рівноваги
7. Екологічні проблеми та розвинені країни
8. Екологічні проблеми та країни, що розвиваються
9. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу
10. Роль ЮНЕСКО у формуванні екологічної свідомості
11. Екологічна етика в народних традиціях.
12. Етичні проблеми використання тварин в науці і дозвіллі.
13. Ставлення до тварин у Стародавньому світі
14. Організації захисту тварин
15. Екологічна стежка як виховання екологічної культури
16. Екологічна культура у сфері охорони праці
17. Загроза нових технологій
18. Екологічна свідомість та сучасні міста
19. Взаємозв’язок екологічних проблем України та країн ЄС
20. Екологічна політика України